

Posudek magisterské diplomové práce

Téma práce: Identifikace sporného autorství ve forenzní lingvistice

Jméno diplomanta: Battseren Baterdene

Cílem předložené práce je posouzení hypotézy shodného autorství sporné kapitoly v porovnání se souborem dalších šesti kapitol, a to za pomoci kvalitativní a kvantitativní analýzy řady jejich textových charakteristik.

Práce je rozdělena do dvou přehledných částí. První, teoretická část, je věnována úvodnímu popisu forenzní lingvistiky a jejímu ukotvení v rámci aplikovaných disciplín, dále se stručně věnuje popisu některých známých a důležitých případů, ve kterých forenzní lingvistika hrála určitou roli. Následně je představen úvod do způsobu měření vybraných vlastností textu, a to včetně odůvodnění jejich výběru. Finálně je popsána metodika forenzního porovnávání dvou a více textů, jsou uvedeny nutné předpoklady pro porovnatelnost dvou textů a způsob kategorického hodnocení výsledků. Druhá část diplomové práce je věnována praktické aplikaci této metodiky na fiktivní případ možného plagiátorství tzv. sporné kapitoly uvnitř knihy. Práce touto metodikou zpracovává celkem 8 textů, explikuje veškeré výsledky, a to i s příklady a s poukázáním na detaily, kterých si je třeba při analýze všimnout. Výsledky získané v jednotlivých krocích jsou opatřené komentářem a uvedeny přehledně ve shrnujících tabulkách. Tyto dílčí výsledky (přibližně dvě desítky) jsou finálně shrnuty a na základě nich je utvořen závěr o autorství sporného textu.

Pozitiva práce jsou především v explikaci a v příkladu aplikace konkrétní metodiky forenzní analýzy textů, včetně způsobu univerzálního vyhodnocení kvantifikovaných vlastností textů. Z podstaty a množství získaných údajů je také patrná náročnost takového postupu. Cenný je rovněž i výsledek: i přes veškerou jistou rozsáhlost a množství měřených (jak uvádí sám diplomant) stěžejních vlastností, je v celé věci výsledek metody *nerozhodný*.

Samotná práce má však řadu negativ. I přesto, že výběr textů pro porovnávání byl zřejmě věci diplomanta, nikde (vhodné by bylo např. v závěru) není uvedeno, zda byl v práci testovaný sporný text skutečně napsán shodným autorem jako zbytek kapitol či nikoliv. Tímto krokem práce prakticky znepřístupňuje informace o efektivitě užití metodiky a v ní užitých vlastností. Diplomová práce je pak prakticky ukončena pouze informací právě o *nerozhodnutelnosti* autorství sporné kapitoly (tj. primární cíl práce), ovšem bohužel chybí jakákoliv diskuze nad tím, zda je tedy tento výsledek v celé věci uspokojivý (a proč) a jaké další kroky by mohly/měly být provedeny k explicitnějšímu závěru. Jak již bylo uvedeno, vzhledem k neuvedení informací o testovaných textech není pro čtenáře možné takové vyhodnocení provést alespoň samostatně. Poněkud závažnější je ovšem absence metodického popisu, který by jasně definoval způsob vyhodnocení všech získaných partikulárních výsledků testů dohromady (viz tabulka 16, str. 76–78), jinak řečeno, neexistuje zde explicitní popis, jak všechny jednotlivé výsledky potvrzující/vyvracející hypotézy shrnout do finálního závěru uvedeném na str. 76 (byť by se mělo jednat o pouhý poměr potvrzení/nepotvrzení hypotéz o autorství). Výsledek tohoto rozhodovacího procesu je shrnut na straně 76 v jediném a bohužel vágním odstavci. Není tak zřejmé, jak diplomant na daný výsledek přišel. Práce tak může mít z určitého náhledu jen určitou mechanickou podstatu neposkytující dostatek informací pro hlubší vhled do užití metodiky. Úvod práce rovněž působí poněkud rozpačitým dojmem – obsah a cíl celé práce jsou shrnuty jen krátce. V úvodu práce, v abstraktu, v závěru a dále je referováno ke spolupráci diplomanta s odborníci na jazykovou expertízu, což je ideální stav, ovšem nikde není uvedeno jméno, afilace nebo důvod pro takové neuvedení.

Práci lze, a to i přes uvedená kritická negativa, považovat za zajímavou, za poskytující náhled na metodiku bádání a na způsob forenzního náhledu na texty, to vše v kontextu české praxe. Práci doporučuji k obhajobě se stupněm D. Uspokojivým zodpovězením otázek je možné hodnocení zlepšit.

Otázky:

- 1) Jak dlouho (přibližně) trvá zpracování jedné kapitoly textu uvedenou metodou? Jde pouze o manuální práci, nebo je možné některé vlastnosti měřit automaticky např. programem?
- 2) Jaká je metodika pro finální vyhodnocení všech jednotlivých výsledků testů hypotéz? Tj., jakým způsobem byl vytvořen finální verdikt o autorství z tabulky 16?
- 3) Byla ona testovaná sporná kapitola č. 6 skutečně napsána jinou osobou?
- 4) Jak hodnotíte uspokojivost výsledku aplikace představené metody? Považujete sám uvedenou metodiku za důvěryhodnou a bez problémů aplikovatelnou při soudních sporech?
- 5) Popište způsob a význam výpočtu procentuálního skóre (str. 31) určeného ke kategorizaci výsledku. Jinými slovy, proč nestačí testovat, zda testovaná hodnota x sporného textu spadá/nespadá do intervalu hodnot získaných ze srovnávacích textů a je třeba vypočítat procentuální skóre?

Mgr. Vladimír Matlach, Ph.D.
V Olomouci, 5. ledna 2020